

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Nummotheca Principum Austriae

ex gazis Aulae Caesareae potissimum instructa, & aliunde aucta, quae a prima aetate, qua in Austria cusa fuit moneta Sub Babenbergicae Stirpis Marchionibus, Ad Usque Habsburgicae Gentis Principes, Lineae Hispano-Austriacae, Huiusque Masculum Ultimum Carolum II. Regem Hispan.

Complectitur tabulas aeri incisas num. XLI

Herrgott, Marquart

Friburgi Brisgoviae, 1753

[Text]

[urn:nbn:de:bsz:31-241482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-241482)

RUDOLPHUS II. IMP. bata facie, ad laevam conversum.

In averſa littera capitalis nominis RUDOLPHI, ſuperimpendente corona, cernitur: ſubtus autem globus Imperii, cruce inſtructus, inter ſceptrum & gladium, duosque lauri ramos, adiecto in ambitu verſu:

A. DOMINO. REGNUM. VENIT. IMPERIIQUE. POTESTAS.

Eodem lemmate uſus eſt RUDOLPHI pater MAXIMILIANUS (a), cum Rex Romanorum creatus & coronatus fuerat. Hinc dubium non eſt, quin & hic quoque nummus ſimili occasione prodierit; quod & LUCKIUS, a quo eundem mutati ſumus, animadvertit.

Similem quoque deſcripſit Cl. KOEHLERUS (b) eumque una cum præcedenti inter *miſſiles* computat.

Corona radiata obtectus eſt RUDOLPHUS; quia nimirum ante hanc coronam iam binas alias, *Hungaricam* ſcilicet & *Bohemiam* acceperat. *Id. ibid.*

V.

RUDOLPHUS II. D. ei G. gratia ROM: anorum IMP: erator AVGV: stus. Effigies Cæſaris ut num. præcedenti, dempta corona radiata. Siglæ, in imo a monetario adiectæ, nummum cum PRI vilegio cæſareo prodiſſe, innuunt.

Altera pars cum antecedenti convenit, docetque, ſymbolum a RUDOLPHO ſub coronatione in Romanorum Regem, uſurpatum, ab eodem quoque, ut Imperatore, frequentatum

(a) Hic ſupra pag. 52. num. XIII.

(b) M. B. L. P. VII. p. 398.

ſuiſſe. Cuſus eſt enim anno 1576. quo is patri in Imperio ſucceſſit, atque *Regnum Imperiique poteſtatem* in ſe iam ex integro devolutam vidit: quod & titulus *Romanorum Imperator Auguſtus*, in averſa legendus, evincit, eidem, MAXIMILIANO patre etiamnum in vivis agente, haud quaquam competens. *M. Imp. ar. pond. ſemunc.*

VI.

Averſa litteram grandioſiorem, *Rudolphini* nominis initialem, exhibet, impoſita eidem corona Imperiali clauſa. Ad latera hinc ſigla IMP illinc II. legitur; ut ſenſus ſit R. *udolphus II. IMP. erator.*

In averſa cernuntur inſignia *Imperatoria*, gladius & ſceptrum, in decuſſim poſiti, ſupra imminente aquila Cæſarea bicipiti: ſubtus vero globo Imperii, cruce inſtructo, comparente. Quæ ſingula nummum percuſſum fuiſſe docent, cum RUDOLPHUS Imperii clavum ſuſcepit: ut adeo, mirum ſit, fuiſſe, qui hunc nummum ſub coronationis in Regem Romanorum ſolemnia, populo ſparſum exiſtimabant (c). *M. Imp. ar. pond. I. dr.*

VII.

Averſa effigiem Imperatoris, fere ut num. v. oſtendit, cum perigraphe (in qua tamen, ut ſæpe etiam in conſequentibus, uſitatiffima illa formula *Dei Gratia*, neſcio cuius culpa, omiſſa eſt): RUDOLPHUS II ROM anorum IMP: erator AVGV: stus.

In

(c) Vid. recens apert. Groſſ. Scrin. ſuppl. I. p. 116. tab. X. n. 117.

Tab. XII.

In averfa aquila volitans ad cœlos contendit, ubi inter folis radios corona laurea observatur. Adiicitur titulus SALVTI PVBLICÆ.

Etsi hic nummus nota chronologica careat, vero similiter tamen cum LUCKIO ad annum 1582. quo Imperator prima Ratisbonæ comitia celebravit, referendus est. Agebatur in iis præcipue de sumptibus, ad fines Hungariæ tuendos requisitis. Quæ res tum difficultate non carebat. Ut igitur Imperii Ordines faciliores sibi redderet Cæsar, cum privatim, tum etiam publico hoc monumento innuere voluisse videtur, se nonnisi utilitatem, salutemque publicam unice spectare, quam, nisi hosti immaniſſimo ita occurratur, ut de eo etiam palmæ seu coronæ laureæ colligi possint, in maiori identidem discrimine versari necesse sit. Certe ad discrimen, universo orbi Christiano imminens, in tempore avertendum, atque adeo ad salutem publicam procurandam, pecunias ab Imperio collatas fuisse, in *Recessu Imperii* eodem anno emanato, conceptis verbis memoratur (a).

a

Potuit tamen & nummus RUDOLPHI honoribus ab aliis tribui; ut qui ob præclaras animi dotes, SALVTI PVBLICÆ, ut qui maxime, invigilaturus, eamque procuraturus videbatur. *M. S. B. ar. fus. pond. 1. unc. & ibid. ex a. M. S. I. Vindob. a. & M. BUOL. pl. itemque apud LUCK. sed in versis pro more figuris*

VIII.

RVDOLPHVS. II. D. ei G. RA-
TOM. II. P. II.

(a) In corpore *Recessuum* pag. 891. §. 6.

tia ROM. anorum IMP. erator RUDOLPHUS II. IMP. SEMP. er AVGVST. us. Imperator cataphracta indutus, gladio præcinctus, cumque corona in capite, stans, dextra sceptrum tenet, sinistra globum Imperii crucigerum.

Aversa exhibet aquilam Imperii bicipitem coronatam: supra capita eminent circuli: pectori impositum est quadripartitum scutum, aurei velleris torque cinctum, cui medio incumbit minor clypeus. Illud area prima & quarta tænas Hungaria, secunda vero & tertia Bohemicum leonem repetit. Huic, iterum bipartito, insunt tænia Austriaca, Burgundiæque tessera. In margine, inscriptionis loco, comparent quatuor & viginti clypei, regnorum & provinciarum, quæ Domui Austriacæ parent, symbola exhibentes.

Similem fere nummum, totidem scutis ornatum, iam supra dedimus inter nummos MAXIMILIANI II. num. xv. p. 53. tab. VII. ibi in iis disponendis alius ordo: duplici serie ad normam caudæ pavonis explicatæ, servatus; hic exteriorem marginem tantummodo implent.

Elegans hoc numisma anno 1582. durantibus comitiis Ratisbonensibus, usum fuisse docet LUCKIUS. Quam quidem opinionem etsi haud impugnandam censeamus, quia tamen nec nota temporis, nec aliud in nummo occurrit, quod id summopere suadere videatur, eum non immerito in medio relinquimus.

Extat porro in Nummophylacio nostro aliud numisma, L 2 fem-

RUDOL-
PHUS II.
IMP.

semunciam & duas drachmas appendens, cuius adversa pars eadem profus est, quæ in nummo proxime sequenti, averfa vero itidem huic *Luckiano* ectypo respondet, easdemque parmulas cum aquila bicipiti refert: hoc solum interposito discrimine, quod inter crura aquilæ numerus anni 1589. compareat; quo tempore, cum nulla in Imperio comitia celebrata fuerint, saltem hic posterior de iisdem interpretari haud poterit: atque adeo uterque, cum pro uno haud maior, quam pro alio ratio pugnet, pro honorario duntaxat habendus erit, ab artifice *Valentino MAHLER*, cuius nomen in antica nummi sequentis, quemadmodum etiam in archetypo nostro, apparet, Imperatori forte oblatum.

Id præterea suadere videtur Cæsaris habitus, & ornatus Maiestatis, nec non congeries ac multitudo scutorum; quæ singula alieno potius, quam Cæsaris consilio facta ac publicata fuisse videntur. LUCK. p. 285. *Aversa itidem in M. S. B.*

IX.

RVDOLPH:us II. D. ei G. r. a. t. i. a ROM: anorum IMP: erator s. emper A. ugustus GER: mania VNG: aria BOH: emia REX. ARCH: idux AV: stria. Imperator eodem habitu, quo numero præcedenti: sed hic corona radiata obtectus, equo strato infidens, sinistrorsum vehitur, secus ac in LUCKII typo, ubi ob solitam figuræ conversionem Cæsar sceptrum sinistra gerit. Inferius in area & exergo siglæ comparent, a LUCKII chalco-

grapho omiffæ: v. *alentinus M.* Tab. XII. *abler C. um PRIVI: legio C. asareo.*

Aversa litteram *Rudolphini* nominis initialem, formæ grandioris, corona Cæsarea obtectam, atque in ventre globum Imperialem gerentem, suppositisque sceptro & gladio decussatis, sistit, addito numero *secundario*. Assistit a dextris figura muliebris stolata, IUSTITIÆ videlicet typus, dextra, qua gladium tenet, scuto *Hungarico* coronato innixa: altera PACIS simulachrum, a sinistris, eodem modo lavam, qua oleæ ramum gerit, in scutum *Bohemicum* coronatum reclinat. Ambæ dictam litteram R. sustinent. Superne nota chronologica 1590. in LUCKII ectypo omiffa, inferne autem aquila simplex, cuius pectori parmula est impressa, quæ in nostro quidem aquilam in LUCKII vero bipartita, hinc taxianam *Austria*, inde baltheos *Burgundicos* refert.

In margine inscriptionis locum occupant siglæ duodecim, quarum singulæ diademate vel Imperiali, vel Regali, vel denique Archiducali opertæ. Earum ordo sic procedit: R. *udolphus I.* A: *lbertus I.* LE: *opol-dus A lbertus II.* *Fridericus III.* LA *dislaus Fridericus IIII.* M *aximilianus I.* PH: *ilippus C. arolus V.* FE: *rdinandus M. aximilianus II.*

Hæc fatis proluxa nummi oeconomia, tota haud dubie a *Valentino MAHLER*, sculptore Norimbergensi, profecta est. Docet id non solum adscriptum eius nomen, obtentumque, nummum vulgandi *privilegium*, quod

Tab. XII. quod eundem suo ipsius studio, non iussu Cæsaris signatum arguit : sed & ipsa posticæ partis dispositio, quæ in legitimum ordinem simul atque fidem historicam peccat. Ponitur enim post ALBERTUM I. LEOPOLDUS, cognomento *Gloriosus*, cuius locum FRIDERICUS *Pulcher* occupare debuerat; cum hic a contrario sub FRIDERICI III. nomine post ALBERTUM II. subsequitur. Præterea omissus est PHILIPPUS *Pulcher* Rex Hispaniæ, MAXIMILIANI I. Filius, licet is longe potiori iure, quam laudatus LEOPOLDUS in hunc album referendus fuisset; cum id in mente, uti haud difficulter intelligitur, habuerit auctor, ut integram seriem Augustorum Regumque a RUDOLPHO I. ad eiusdem nominis secundum texeret. Quare aut LEOPOLDUS, utpote nunquam coronatus, negligendus fuerat omnino, aut alii quoque ex Augusta familia, quibus Regia aut Imperialis corona similiter nunquam obtigit, recensendi.

Per errorem quoque lapsus est LUCKIUS, typum suum, nota temporis carentem, ad comitia, Augustæ Vindelicorum anno 1582. celebrata, reponens; cum aliud suadeat noster, annum Christi 1590. expresse referens. Hoc ipso quidem anno comitia *Deputatorum* Francofurti habita sunt, sed aliis rationibus haud suppetentibus, nummum eorundem memoria cusum fuisse, statuendum haud videtur. *M. Imp. pl. ex lami-*

(a) ÆNEID VI. V. 95.

(b) P. I. huius Nummothecæ tab. XXIII. num. XLVIII. p. 90.

nis compactis. LUCK. p. 285. RUDOLPHUS II. IMP. *sed conversis figuris.*

X.

Adversa eadem prorsus est, quæ num VII.

In averfa monstrum, lupi specie, caudæ loco serpentem trahens, erecto supra tergum colubro, pedibusque uncis, quasi frendens, contra oppositum clypeum & gladium, nubibus cinctos, adiecto lemmate ex VIRGILIO (a) desumpto : TV NE CEDE. MALIS, supple: *sed contra audentior ito.* Eodem lemmate usus est CAROLUS V. (b)

Nummo hoc symbolico animos Procerum Imperii excitare satagebat Cæsar, ad capefenda arma contra Turcam, quem monstro assimilavit; quippe, quod ictis fœderibus ruptis, Hungariam depopulabatur, & Remp. Christianorum pessum daturus, iam iam imminabat. Quare & lemmate illo *Virgiliano* usus est: *Tu ne cede malis*, & Christianorum arma nubibus circumdari iussit, quasi præfagiens: cælum auxilio adfuturum. Nec frustra fuit Cæsar; celebratis enim anno 1594. Ratisbonæ hac de causa comitiis, LXXX. mensium Romanorum auxilia ad bellum Turcicum in sex menses ab Imperio obtinuit (c).

In memoriam horum comitiorum cusus est nummus, quadrangulatus cum inscriptione Germanica: in averfa continens scuta iuncta Imperatoris & civitatis Ratisbonensis. Eius

L 3

deli-

(c) CHYTRÆUS lib. XXX. p. 892. apud STRUV. Period. X. §. XIV. p. 2022.

a

b

c

RU-
DOL-
PHUS II.
IMP.

delineationem, unacum hac
mox explicata, habes apud LU-
CKIUM p. 342.

XI.

RVDOLPHVS: II: ROM: ano-
rum IMP: erator SEMP: er AV-
GVVS: tus. Effigies Cæsaris ar-
mata, cum crispo collari, ca-
pite laureato, ad lævam con-
verso.

Aversam inscriptio Germa-
nica, septem lineis comprehen-
sa, occupat, latine sic sonans:
anno 1595. Christiani profligatis
Turcis, Strigonium expugnant die
II. Septembris.

Hanc obsidionem, quæ
cum hoc, tum præcedenti an-
no multo Christianorum fan-
guine stetit, fuscè describit IST-
HUANFFIUS (a). Unde pariter
discimus, eam Duce Carolo
MANSFELDIO Cal. Iulii cœptam,
eoque ex profluvio ventris sub-
lato, a MATHIA Archiduce,
in locum defuncti succedente,
continuatam, atque urbe A-
quaria die XIV. Augusti capta,
arcem demum secundo Septem-
bris redditam fuisse: cum Tur-
ci antea, OSMANNO Duce, ob-
fessis auxilium laturo, die IV.
Augusti prælio superati fuissent,
castris eorum captis atque di-
reptis, qua de utraque re
nummus mentionem ingerit.
M. Imp. ar. pond. i. dr.

XII.

RVDOLPHVS II ROM anorum
IMPERATOR AVGVSTVS REX HVN-
GARIAE BOEMIAE. Effigies Cæsa-
ris armata, adversa fronte, cum

(a) Lib. XXIX. p. m. 402. seqq.
(b) Eclog. IX. v. 47.
(c) In IUL. CÆS. cap. ult.

torque aurei velleris, crispo col-
lari, & laureato capite. Tab. XII.

Aversa capricornum exhibet,
globo terrestri incumbentem,
superne aquila simplici ad cœ-
los evolante. In area a sinistris
stella cernitur, additurque in
ambitu lemma: FVLGET CÆS-
ARIS ASTRVM, fere ut alicubi
VIRGILIUS (b):

*Ecce Dionei processit CÆSARIS
ASTRVM.*

De hoc eodem etiam SUETONIUS
(c): *Ludis, quos primo consecra-
tos ei CÆSARI heres AUGUSTUS
edebat, stella crinita per septem
dies continuos fulsit, exorians cir-
ca undecimam horam. Credi-
tumque est, animam esse CÆSA-
RIS in cœlum recepti, & hac de
caussa simulacro eius in vertice ad-
ditur stella.* Et hanc quidem stel-
lam in nummis IULII, post eius
fata cufis, videre est apud OI-
SELIVM. (d) BIEVM (e), a-
liosque, ubi vel crinita vel soli-
to more depingitur. Hinc lau-
dati duumviri recitatum modo
VIRGILII versum de cometa,
post mortem CÆSARIS aparen-
te, interpretantur. Hoc vero
Cæsaris astrum in præsentis num-
mo spectari, vel ideo statui ne-
quit, quod hic longe aliud, quam
consecratio, aut quid simile
quærendum sit. Accedit ca-
pricornus, signum cœleste,
quod ab AVGVSTO, ad suam
indicandam genesin, in antiquo
nummo vulgatum, atque a
FL. VESPASIANO repetitum fuisse
supra retulimus (f).

Sed neque ad genesin Ru-
DOLPHI hic respici potest, cum

(d) Loc. cit. tab. CVI. n. XXI. & XII.
(e) Supra laudat. tab. III. num. I. & II.
(f) In MAXIMIL. tab. VII. n. XXVIII. p. 60.

Tab. XII. is in signo *geminorum*, MENTIO teste (a) natus fuerit. Cum itaque Capricornus, *Felicitatis* signum sit, uti in adducto loco breviter animadvertimus: videtur ad hanc ipsam cum præfenti, tum aliis mox subiiciendis nummis adludi, & si LUCKIUM, qui binos alios, mox adducendos, huic nostro similes, vulgavit, audiamus: singuli ob Strigonium, cæsis hostibus receptum, cusi fuerunt, quo quidem tempore fortuna quasi singulari fidere Cæsari affulsisse videbatur. *M. Imp. a. deaur. & S. B. ex stanno.*

XIII. & XIV.

Hæ duæ averfæ ex LUCKIO desumptæ sunt, quarum adverfa apud eundem reperienda, cum præcedenti in omnibus convenit: nisi quod prior illa formæ ovatæ, LUCKIANA vero orbiculatæ sit; quamobrem repetitæ delineationi supersedendum duximus. Porro post vocem IMP. omissum est AVG. quod forte oscitantiaë artificum adscribendum. Denique eandem quoque adverfam partem, averfa omiffa, HERÆUS in suas tabulas retulit.

Prior harumce averfarum partium symbolum exhibet, in proxime antecedenti iam visum, sed more solito inversum. Epigraphe quoque variat; nam hæc ita habet: VADVNT SOLIDA. VI. quæ verba innuunt, res bellicas bene procedere, si *solida vi* agantur.

Alterius nummi averfa penultimo quidem quo ad lemma

(d) Apud STEIRER, in collectan.

ipsum respondet, sed, omisso RUDOLPHUS II. IMP. globo, Zodiacus, imminente eadem corona, adpictus est, in cuius parte inferiori Capricornus apparet, superne vero aquila contra duas stellas volitat. Utriusque explicatio, qualis qualis, ex præcedenti repetenda. LUCK. p. 355.

XV.

RVDOLPHVS II. IMPER. ator Effigies eiusdem ut num. XI.

Pars altera omnino convenit cum num. XII. nisi quod aquila hoc loco sceptrum dextra falcula teneat. In omnibus hisce nummis Imperator laureatus sistitur, quod LUCKII opinionem inter cetera firmare videtur. *M. Gottvic. ar.*

XVI.

Aquila, Iovis ales, volitans, sinistra falcula telum vibrat, adiecta in ambitu epigraphe: ADVIVTORIVM. DOMINI. SIT. INIMICIS. TIMOR.

Averfam hæc inscriptio, octo lineis comprehensa & coronæ laureæ inclusa, implet: D EO OPTIMO MAXIMO RVD. olpho II. CAES. ari AVG. usfo ET. EXERCITIVS IN. TVRCAM. MILITANTIVS. HOC. ANIMI. ET VIRTVTIS. MONVMENTVM. FIERI. Fecit 1596.

Argumentum averfæ gratulatorium est, ob res adversus Turcam superiori anno fortiter gestas: averfæ vero *votivum* esse videtur: quod anno 1596. qui in nummo signatur, fratribus Cæsaris, MAXIMILIANO in superiori, MATHE

THIÆ

RUDOLPHUS II. IMP.

THIÆ in inferiori Pannonia, res belli contra Christiani nominis hostem commissæ erant: unde auxilium Divinum in epigraphe averfæ efflagitur. (a)

- Quod reliquum est, SCHOE-
BELIUS averfæ huius numisma-
tis parti aliam anticam tribuit,
b (b) eamque sic describit: „A-
„quila biceps rupi insistent, ca-
„put alterum soli obvertit, al-
„tero repentem ac iam immi-
„nentem repellit serpentem. „
Sed huius nummi archetypon
videre non contigit. Extat ta-
c men idem apud TYPOTIUM (c),
cum lemmate: VTRVMQVE. I-
dem SCHOEBELIUS alium quo-
que describit, a nobis pariter
non visum. „Adversa, inquit,
„duas palmas nexus continet,
„in medio corona laurea cum
„inscripto titulo: *Rudolphus II.*
„CAES. AVG. Aversa exhibet
„HERCULEM, quadrigis in nu-
„bibus vectum, cum lemma-
„te: SIC AD ASTRA. Eandem
aversam laudatus quoque TY-
d POTIUS affert (d), sed ubi
sol, non HERCULES in quadri-
gis. LUCK. p. 360.

XVII. & XVIII.

Antica, media inter duas posticas, atque ad utrasque pertinens, eadem fere est, quæ num. XII. paucis litteris, ad integritatem duntaxat vocabulorum facientibus, hic loci omiffis.

In priori averfa afflumen e nubibus ad stellam dirigitur, quam luna subtus cornibus quasi at-

(a) THUANUS lib. CXV. p. 635.

(b) Sinnreiche Reden der Oesterreich. Kayseren.

(c) Supra laudat. P. I. p. 56.

tingit & comprimit, addita epigraphe: WIE. GOTH. WIL. id est: *secundam Divinam voluntatem.*

In altera aquila, *Imperatoris* symbolum, ostenditur, dextra falcula telum vibrans, sinistra schedam comprehendens, inscripta voce: ADSIT, cuius mox laudatus SCHOEBELIUS duplicem adfert interpretationem, quarum prior hæc est: *Adiuvante Domino superabo Imperatorem Turcarum.* Eandem amplectus quoque est KIEFFERUS (a), & ante hos TYPOTIUS (b). Altera minorem veri speciem præferens, sic sonat: *Austriaca Domus stabit in Throno.*

Verum utramque hanc expositionem fati refutat adversa pars nummi proxime præcedentis; quandoquidem eius epigraphe singulas has litteras singulis vocibus hunc in modum reddit: *Adiutorium Domini sit inimicis timor.* Nimirum quæ in priori nummo integris verbis, hic singulis litteris initialibus scribuntur.

Ex his iam argumentum ipforum nummorum eruendum est. LUCKIUS quidem eos ad annum 1598. reponit, asserens: honorarios esse, cusosque in comitiis Ratisbonensibus, in quibus Imperator, missis MATTHIA fratre, Ordines Imperii ad ferenda pro bello Turcico prosequendo auxilia, sollicitabat. Sed malumus eum in annum præcedentem remittere, quod idem

(d) Pag. 55.

(e) Dissert. de Domo Habsburgo-Austr. p. 281.

(f) Loc. cit. p. 55.

Tab. XII. idem bellum, biennio fere pa-
rum feliciter administratum, va-
lidius urgebat. Etenim anno
1596. non Zolnocum solum
a Cæsareis frustra obsessum,
ac Temeswaria a SIGISMUNDO,
Transilvaniæ Principe, bis eo-
dem anno nequicquam tentata;
contra vero Agria, munitissi-
ma Hungariæ Superioris arx, a
Turcis expugnata fuit: sed & i-
dem Christianus exercitus, cum
die XXVI. Octobris ad Crestesum,
non longe ab Agria, hostem pro-
fligatum, castris exuisset, a super-
veniente cum quadraginta mil-
libus hominum CICALA, qui
ultimum ducens agmen, inte-
ger confusus, prædæque inten-
tos, aggressus erat: ita cæsi
sunt, ut victoria, quæ iam in
manibus erat, eriperetur; eo-
que prælio, ISTHUANFFIO sup-
putante, quinque aut sex mil-
lia equitum, totidemque pedi-
tum Christianorum interierint
a (a): quanquam ex hostibus du-
plo maior numerus, tribus in
præliis, occubuisse feratur.

Non multo felicior fuit an-
nus proxime subsequens. Nam
etsi sub expeditionis primordia
PALFFIUS Tatam, ac MAXIMI-
LIANUS Archidux, cui Imperii
summa denuo collata fuerat,
Papam levi cepissent opera: re-
liqua tamen æstare nihil admo-
dum memorabile fructuosum-
que gestum est; quin potius
Iaurinum a MAXIMILIANI, &
Temeswaria a SIGISMUNDI *Tran-*
silvani copiis irrito conatu de-
nuo circumfessæ: Turcis inte-
rim Tatam arcem, inspectanti-

TOM. II. P. II.

(a) THUANUS lib. CXV. p. 636. ISTHUANFFIUS lib. XXX. p. m. 431. seq.

bus Cæsarianis, denuo recupe-
rantibus (b).

RUDDL-
PHUS II.
IMP.
b

Ergo ut meliori adversus
hostes suos fortuna uteretur Im-
perator, præter humanum, in
dictis comitiis sollicitatum, an-
te omnia Divinum, quod ho-
stibus terrorem incutiat, hic
implorat auxilium: voluntati
tamen supremi Numinis se sua-
que omnia, animo vere Chri-
stiano ita permittens, ut quid-
quid id est, quod petit, ex
eius arbitrio ac voluntate fieri
cupiat.

Atque inde esse videtur, ut
una eademque antica pars dua-
bus posticis iuncta fuerit; cum
ambæ eodem spectent, nec al-
tera sine altera commode intel-
ligi queat. LUCK. loc. cit.

XIX.

Adversam, præmissa corol-
la cum duobus palmæ ramis,
eidem decussatim impositis vel
immissis, inscriptio, novem li-
neis expressa, occupat, quæ la-
tine sic reddi poterit: *anno.*
M. D. XCVIII. munita urbs Iau-
rinum die 29. Martii, stili novi,
admirabili Dei auxilio ex Tur-
carum potestate retracta est. Qua
de causa soli Deo gloria. Ad-
duntur siglæ artificis v alentini
M. ahler.

In averfa schema munitæ ur-
bis Iaurinensis, adiecto lemma-
te: OMNIS VICTORIA A DOMI-
NO. Infra scriptum est: CVM
PRIV. ilegio: medio huius scri-
pturæ loco interposita parmula,
corvum referens; ducto nomi-
nis *Iaurini* etymo a voce *Raab*,

M quæ

(b) Id l. c. & THUANUS lib. CXIX. p. 770.

RUDOLPHUS II. IMP.

quæ Germanis *corvum* significat.

Occasionem nummi ipsa eius epigraphæ satis clare edocet. Ea *admirabili Dei beneficio* urbem expugnatam fuisse innuit, quibus fere verbis ISTHUANFFIUS (a) quoque utitur, qui cum rei seriem diffuse enarrasset, demum sic concludit: *Hunc in modum ADMIRABILI DEI BENEFICIO Iaurinum recuperatum est, non toto quadriennio a Turcis possessum.* Capta est autem ab *Alphonso*, Comite de SCHWARZENBERG, unius duntaxat noctis labore; qui porta urbis, machinæ bellicæ, non diu ante inventæ, quam *petardam* vocant, applicatione, disiecta, militem introduxit, anno & die in nummo notatis. *M. Imp. ar. siciliensis.*

XX.

Adversa cum num. XII. convenit, solo nummi modulo excepto.

In averfa aquila, vento meridiano ex nubibus afflata, globo terrestri insistent, sinistra falcula lunam comprimit bicornem, adiecto in ambitu lemmate: CUI MILITAT AVSTER. fere ut alicubi (b) CLAUDIANUS: *O nimium dilecte Deo, CUI MILITAT ÆTHER.*

Ex aquila, *Imperatoris* symbolo, lunam, *Turcarum* tesseram, comprimente, apertum est, victoriam quandam hic designari. Æra quidem incerta; sed si expendimus acta anni

(a) Lib. XXXI. p. m. 441. seqq.

(b) De Consul. III. HONORII.

(c) Vid. OISEL. sæpe laud. p. 380. n. IX.

1601. in bello Turcico, reperi- Tab. XII.
mus mense Septembri *Albam Regalem* a Cæsarianis captam, posteaque ad eandem urbem Turcas in pugna victos fugatosque fuisse. Quare nummus iste forsitan occasione huius victoriæ signatus fuit. *M. Imp. ar. pond. semunc. & sicilic.*

XXI.

RVDOLPHVS. II. ROMANORVM. Tab. XIII.
IMPERATOR. SEMP. ER. AVG. *ustus.* Protome Imperatoris armata, insigni aurei velleris conspicua, cum collari & paludamento, veterum ad instar, dextra ad pectus composita, sinistra parazonium tenet, capite laureato, ad lævam converso.

In averfa FORTUNA seminuda, sine alis (nam sine his etiam olim ad denotandam *stabilitatem* eius (c) depictam fuisse constat) acervo manubiarum inter binos captivos, manibus post terga revinctis, ad pedes eius assidentes, insistent, coronam lauream effert dextra, sinistra facem extinguit, cum epigraphæ: VICTORIA DACICA.

Profligato anno 1599. Cardinale BATHORIO, & Transilvania recuperata, cusum esse insigne hoc maximi moduli numisma, tradit LUCKIUS loco infra citando, & post eum *Martinus* SCHMEIZELIUS (d). Sed non minus commode ad annum 1603. refertur, quo & subacta ad diem XXII. Augusti *Mose Siculo*, Transilvania Cæsari denuo subiecta, atque eiusdem

(d) Erläuterung Gold- und Silber-Münzen von Sibenburg p. 40.